

ΣΤΕ 569/2012 [Νόμιμη από πλευράς αρχαιολογικού νόμου έγκριση υπό όρους της εγκατάστασης ΑΣΠΗΕ]

Περίληψη

-Η διατύπωση ομόφωνης γνωμοδοτήσεως του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου δεν αποτελεί προϋπόθεση για τη νομιμότητα της προσβαλλομένης υπουργικής αποφάσεως. Εξ άλλου, για την έκδοση της προσβαλλομένης πράξεως δεν απαιτείτο κατά νόμο ούτε η προηγούμενη διατύπωση γνώμης (και, μάλιστα, σύμφωνης) του προέδρου του τοπικού συμβουλίου του δημοτικού διαμερίσματος, στην εδαφική περιφέρεια του οποίου εκτελείται το επίδικο έργο.

-Κατά την έκδοση της προσβαλλομένης πράξεως κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, εξετάζεται αποκλειστικώς εάν η εκτέλεση του έργου ή η ανάπτυξη της συναφούς δραστηριότητας πρόκειται να επιφέρουν άμεση ή έμμεση βλάβη επί του αρχαίου μνημείου και του περιβάλλοντος χώρου. Αντιθέτως, η πράξη αυτή δεν έχει ως αντικείμενο την αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον γενικότερα, για την οποία απαιτείται η έκδοση άλλων διοικητικών πράξεων, οι οποίες αποτελούν προϋπόθεση για την εκτέλεση των εργασιών κατασκευής και λειτουργίας του επίμαχου αιολικού σταθμού.

Πρόεδρος: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Εισηγητής: *Αντ. Ντέμσιας*

Δικηγόροι: *Μ. Μανουσέλας, Αγγ. Καστανά, Σπ. Βλαχόπουλος*

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθμ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ39/63406/3003/28.8.2007 αποφάσεως του Υπουργού Πολιτισμού (και ήδη Πολιτισμού και Τουρισμού), με την οποία εγκρίθηκε, υπό όρους, η εγκατάσταση αιολικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας της εταιρείας «Αιολικό Πάρκο Α.Ε.» στη θέση του Δήμου Κορυθίου του Νομού Αρκαδίας.
3. Επειδή, ο πρώτος των αιτούντων, ο οποίος φέρεται ως κάτοικος και πρόεδρος του τοπικού συμβουλίου του δημοτικού διαμερίσματος του Παρθενίου του Δήμου Κορυθίου, εντός της διοικητικής περιφέρειας του οποίου πρόκειται να εγκατασταθεί ο επίδικο αιολικός σταθμός, μετ' εννόμου συμφέροντος ασκεί την υπό κρίση αίτηση.
4. Επειδή, στη δίκη παρεμβαίνει υπέρ του κύρους της προσβαλλομένης πράξεως

- η εταιρεία «.....», στην οποία είχε χορηγηθεί η αρχική άδεια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Ενόψει, όμως, ότι, κατά το χρόνο ασκήσεως της παρεμβάσεως, η εταιρεία αυτή έχει ήδη μετατραπεί σε ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «Αιολικό Πάρκο Α.Ε.», στη δίκη πρέπει να θεωρηθεί ότι παρεμβαίνει η τελευταία αυτή εταιρεία, η οποία μετ' εννόμου συμφέροντος ζητεί την απόρριψη της κρινόμενης αίτησης.
5. Επειδή, με τις διατάξεις του άρθρου 24 παρ. 1 και 6 του Συντάγματος καθιερώνεται αυξημένη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, δηλαδή, των μνημείων και λοιπών πολιτιστικών αγαθών που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και συνθέτουν, λόγω της ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους, την εν γένει πολιτιστική κληρονομιά της χώρας (ΣτΕ Ολομέλεια 3454/2004, 3280/2003, 3146/1986). Η προστασία αυτή περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη διατήρηση στο διηνεκές αναλλοίωτων των εν λόγω πολιτιστικών στοιχείων και του χώρου που είναι αναγκαίος για την ανάδειξή τους σε ιστορική, αισθητική και λειτουργική ενότητα (ΣτΕ 2967/2006, 903/2005). Η προστασία αυτή έχει αφενός μεν προληπτικό, αφετέρου δε κατασταλτικό χαρακτήρα, στην τελευταία δε περίπτωση περιλαμβάνει την υποχρέωση άρσεως της προσβολής του πολιτιστικού μνημείου και αποκαταστάσεως της προστατευμένης μορφής του (ΣτΕ 2489/2006, 565/2005, 3347/1999). Εξάλλου, κατά την έννοια των ίδιων διατάξεων, κάθε επέμβαση επί και πλησίον αρχαίου ή εντός αρχαιολογικού χώρου ή ιστορικού τόπου πρέπει κατ' αρχήν να αποβλέπει στην προστασία και στην ανάδειξή του, να ενεργείται δε ενόψει των ιδιαιτέρων χαρακτηριστικών και του είδους των προστατευτέων ευρημάτων και επί τη βάση των δεδομένων της αρχαιολογικής επιστήμης, απαγορευμένων επεμβάσεων και χρήσεων μη συμβατών προς την κατά προορισμό χρήση των αρχαίων (ΣτΕ Ολομέλεια 676/2005, 3454/2004, 3279/2003, 3280/2003, ΣτΕ 3824/2007, 2057/2007, 1580/2007, 3224/2006, 2540/2005). Εκ τούτου δε συνάγεται, περαιτέρω, ότι οι πράξεις των αρμοδίων οργάνων της Διοικήσεως, με τις οποίες επιτρέπεται η εκτέλεση έργων ή δραστηριοτήτων επί ή πλησίον αρχαίου μνημείου ή εντός αρχαιολογικών χώρων ή ιστορικών τόπων, πρέπει να είναι ειδικώς αιτιολογημένες ως προς την κρίση ότι με τα έργα ή τις δραστηριότητες αυτές προστατεύεται, αναδεικνύεται ή, πάντως, δεν παραβλάπτεται ουσιωδώς το μνημείο ή ο περιβάλλον αυτό χώρος (ΣτΕ 4460/2005, 2540/2005, πρβλ. και Ολ. 2489/2006).
6. Επειδή, με τις διατάξεις του ν. 3028/2002 για την προστασία των αρχαιοτήτων και της εν γένει πολιτιστικής κληρονομιάς (Α' 153) οργανώθηκε και εξειδικεύθηκε η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 αυτού, έχει ως σκοπό τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης χάριν της παρούσας και των μελλοντικών γενεών και την αναβάθμιση του πολιτιστικού περιβάλλοντος (βλ. και εισηγητική έκθεση του νόμου). Με τις ίδιες διατάξεις καθορίστηκαν, μεταξύ άλλων, οι προϋποθέσεις

επεμβάσεως σε ακίνητο μνημείο, στον περιβάλλοντα αυτό χώρο και σε τόπους που έχουν χαρακτηριστεί ιστορικοί. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 2 του νόμου αυτού ορίζονται τα εξής: «Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου: α) Ως πολιτιστικά αγαθά νοούνται οι μαρτυρίες της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας του ανθρώπου. β) Ως μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που αποτελούν υλικές μαρτυρίες και ανήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας και των οποίων επιβάλλεται η ειδικότερη προστασία βάσει των εξής διακρίσεων: αα) Ως αρχαία μνημεία ή αρχαία νοούνται όλα τα πολιτιστικά αγαθά που ανάγονται στους προϊστορικούς, αρχαίους, βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους και χρονολογούνται έως και το 1830 . . . ββ) Ως νεότερα μνημεία . . . γγ) Ως ακίνητα μνημεία νοούνται τα μνημεία που υπήρξαν συνδεδεμένα με το έδαφος και παραμένουν σε αυτό . . . καθώς και τα μνημεία που βρίσκονται στο έδαφος . . . και δεν είναι δυνατόν να μετακινηθούν χωρίς βλάβη της αξίας τους ως μαρτυριών. Στα ακίνητα μνημεία συμπεριλαμβάνονται οι εγκαταστάσεις, οι κατασκευές και τα διακοσμητικά και λοιπά στοιχεία που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα τους, καθώς και το άμεσο περιβάλλον τους. δδ) Ως κινητά μνημεία νοούνται τα μνημεία που δεν θεωρούνται ακίνητα. γ) Ως αρχαιολογικοί χώροι νοούνται εκτάσεις στην ξηρά ή στη θάλασσα ή στις λίμνες ή στους ποταμούς, οι οποίες περιέχουν ή στις οποίες υπάρχουν ενδείξεις ότι περιέχονται αρχαία μνημεία ή αποτέλεσαν ή υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν από τους αρχαιολογικούς χρόνους έως και το 1830 μνημειακά, οικιστικά ή ταφικά σύνολα. Οι αρχαιολογικοί χώροι περιλαμβάνουν και το απαραίτητο ελεύθερο περιβάλλον που επιτρέπει στα σωζόμενα μνημεία να συντίθενται σε ιστορική, αισθητική και λειτουργική ενότητα. δ) Ως ιστορικοί τόποι νοούνται είτε εκτάσεις στην ξηρά . . . που αποτέλεσαν ή που υπάρχουν ενδείξεις ότι αποτέλεσαν το χώρο εξαίρετων ιστορικών ή μυθικών γεγονότων . . . ». Περαιτέρω, στο άρθρο 10 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι: «1. Απαγορεύεται κάθε ενέργεια σε ακίνητο μνημείο, η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο καταστροφή, βλάβη, ρύπανση ή αλλοίωση της μορφής του. 2. . . 3. . . η επιχείρηση οποιουδήποτε τεχνικού ή άλλου έργου ή εργασίας . . . πλησίον αρχαίου επιτρέπεται μόνο μετά από έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου. Η έγκριση χορηγείται εάν η απόσταση από ακίνητο μνημείο ή η σχέση με αυτό είναι τέτοια ώστε να μην κινδυνεύει να επέλθει άμεση ή έμμεση βλάβη αυτού λόγω του χαρακτήρα του έργου ή της επιχείρησης ή της εργασίας. 4. Για κάθε εργασία, επέμβαση ή αλλαγή χρήσης σε ακίνητα μνημεία, ακόμη και αν δεν επέρχεται κάποια από τις συνέπειες της παραγράφου 1 σε αυτά, απαιτείται έγκριση που χορηγείται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου . . . ». Εξάλλου, στο άρθρο 12 του νόμου ορίζεται ότι: «1. Οι αρχαιολογικοί χώροι κηρύσσονται και οριοθετούνται ή αναοριοθετούνται με βάση τα δεδομένα αρχαιολογικής έρευνας πεδίου και

- απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, συνοδεύεται από τοπογραφικό διάγραμμα και δημοσιεύεται μαζί με αυτό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως . . . 4. Οι διατάξεις των παραγράφων 1 έως 6 του άρθρου 10 εφαρμόζονται αναλόγως και για τους αρχαιολογικούς χώρους . . . », ενώ στο άρθρο 16 αυτού ορίζονται τα εξής: «Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, συνοδεύεται από διάγραμμα οριοθέτησης και δημοσιεύεται μαζί με αυτό στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτάσεις ή σύνθετα έργα του ανθρώπου και της φύσης σύμφωνα με τις ειδικότερες διακρίσεις του εδαφίου δ΄ του άρθρου 2 χαρακτηρίζονται ιστορικοί τόποι. Στους ιστορικούς τόπους εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 12, 13, 14 και 15».
7. Επειδή, από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων συνάγεται ότι οι επεμβάσεις πλησίον αρχαίου μνημείου επιτρέπονται κατόπιν προηγούμενης αδειάς του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Αρχαιολογικού Συμβουλίου, η οποία χορηγείται μόνον εφόσον δεν επέρχεται κίνδυνος άμεσης ή έμμεσης βλάβης όχι μόνον ενός ή περισσότερων από τα σωζόμενα μνημεία, εμφανή ή μη, αλλά και του ελεύθερου χώρου που τα περιβάλλει (ΣτΕ 3723/2005, 565/2005, 3700/2000, πρβλ. και ΣτΕ 4460/2005, 1365/2001, 2879/2000, 1402/1998, 5448/1996). Εξάλλου, κατά την έννοια των προαναφερομένων διατάξεων, ο Υπουργός Πολιτισμού, προκειμένου να χορηγήσει την έγκριση για την εκτέλεση ενός έργου ή για την ανάπτυξη μίας δραστηριότητας πλησίον αρχαίων μνημείων, αξιολογεί τα χαρακτηριστικά της δραστηριότητας αυτής και εκτιμά τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις που θα έχει στα ακίνητα μνημεία και στον αναγκαίο για την ανάδειξή τους χώρο, δηλαδή στα αγαθά που εμπίπτουν στο προστατευτικό πεδίο της αρχαιολογικής νομοθεσίας. Η αιτιολογία της χορηγουμένης αδειάς ελέγχεται συνεπώς ως προς τα ζητήματα αυτά, πρέπει δε, για να είναι πλήρης, να περιέχει: (α) περιγραφή των προστατευτέων αρχαίων μνημείων, (β) περιγραφή του προς εκτέλεση έργου, και (γ) τεκμηριωμένη εκτίμηση των επιπτώσεων του έργου επί των αρχαίων και του περιβάλλοντος αυτά χώρου. Η αιτιολογία αυτή μπορεί να προκύπτει και από τα λοιπά στοιχεία του φακέλου και, ιδίως, από τη γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, η οποία συνοδεύει την απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (ΣτΕ Ολομέλεια 3279/2003, 3280/2003). Κατά την άσκηση της αρμοδιότητάς του, ο Υπουργός διατηρεί την ευχέρεια να θέτει πρόσθετους όρους για την προστασία και την ανάδειξη των αρχαίων και του περιβάλλοντος αυτά χώρου, στην περίπτωση, ωστόσο, αυτή, υποχρεούται να συνεκτιμά και το ενδεχόμενο της μη τηρήσεως των όρων αυτών. Κατά την έννοια των ίδιων διατάξεων, η κήρυξη χώρου ως αρχαιολογικού, η οποία γίνεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού μετά από γνώμη του αρμόδιου Συμβουλίου, αποτελεί κατ΄ ουσίαν οριοθέτηση της εκτάσεως που είναι αναγκαία αφενός μεν για την ανάδειξη των αρχαίων μνημείων που ευρίσκονται εντός αυτής σε ιστορική, αισθητική και λειτουργική

ενότητα (πρβλ. ΣτΕ 3856/2006), αφετέρου δε για τη διεξαγωγή των απαραίτητων για την ανακάλυψη νέων ευρημάτων αρχαιολογικών ερευνών (ΣτΕ 3723/2005). Ομοίως, η κήρυξη και η οριοθέτηση εκτάσεων ή σύνθετων έργων του ανθρώπου ή της φύσεως ως ιστορικών τόπων γίνεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, κατόπιν γνώμης του οικείου Αρχαιολογικού Συμβουλίου, εφόσον διαπιστώνεται ότι οι εν λόγω εκτάσεις αποτέλεσαν χώρους εξαίρετων ιστορικών ή μυθικών γεγονότων. Οι διοικητικές πράξεις που εκδίδονται κατ' εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων ελέγχονται, για τη νομιμότητά τους, από τον ακυρωτικό δικαστή, τόσο ως προς την πληρότητα της αιτιολογίας, όσο και ευθέως για την ορθή εφαρμογή του νόμου, εφόσον από τα στοιχεία του φακέλου, με βάση και τα διδάγματα της κοινής πείρας, διαπιστώνεται η συνδρομή ή μη των κριτηρίων που προβλέπονται από το νόμο για το χαρακτηρισμό εκτάσεως ως αρχαιολογικού χώρου ή ιστορικού τόπου (ΣτΕ 3857/2007). Εξάλλου, προκειμένου να χορηγηθεί άδεια για εκτέλεση έργου, ειδικώς, εντός ιστορικού τόπου, πρέπει να εξετάζεται, πέραν των όσων έχουν ήδη εκτεθεί για τις επεμβάσεις πλησίον αρχαίων μνημείων, η δυνατότητα εντάξεως του έργου, από πλευράς όγκου, μορφής και λειτουργίας, στον ιστορικό τόπο και η επίδρασή του στο περιβάλλον και το χαρακτήρα του τόπου αυτού (ΣτΕ 903/2005, ΠΕ 123/2006).

8. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, με την υπ' αριθμ. Δ6/Φ17.1184/18220/21.3.2006 απόφαση του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Ανάπτυξης χορηγήθηκε στην εταιρεία «.....», άδεια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από αιολικό σταθμό εγκατεστημένης ισχύος 17 MW επί της θέσεως, εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου Κορυθίου του Νομού Αρκαδίας και, συγκεκριμένα, ενάμιση χιλιόμετρο δυτικά του Ελαιοχωρίου και δύο, περίπου, χιλιόμετρα νοτιοανατολικά του Δήμου Κορυθίου. Η πράξη αυτή τροποποιήθηκε μεταγενεστέρως με την υπ' αριθμ. Δ6/Φ17.1184/14051/2.10.2006 απόφαση του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Ανάπτυξης, λόγω αλλαγής του τύπου, του αριθμού και της συνολικής ισχύος των ανεμογεννητριών που επρόκειτο να εγκατασταθούν. Με την τελευταία αυτή πράξη χορηγήθηκε, ειδικότερα, άδεια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην εταιρεία «Αιολικό Πάρκο Α.Ε.» (η οποία προήλθε από τη μετατροπή της ως άνω ομορρύθμου εταιρείας σε ανώνυμη εταιρεία) από αιολικό σταθμό εγκατεστημένης ισχύος 33 MW και προβλεπομένης ετήσιας παραγωγής ενέργειας 79,6 GWh, ο οποίος θα αποτελείτο από έντεκα ανεμογεννήτριες ονομαστικής ισχύος 3.000 KW, ισάριθμους με τις ανεμογεννήτριες μετασχηματιστές εξωτερικού χώρου (ισχύος 3140 kVA), κτίριο ελέγχου (εμβαδού 100 τ.μ.), καθώς και λοιπές κατασκευές και εγκαταστάσεις (οδικά έργα, έργα διασυνδέσεως με το σύστημα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας κ.α.). Αίτημα της ως άνω εταιρείας για τη χορήγηση άδειας εγκαταστάσεως αιολικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στη προαναφερόμενη θέση απερρίφθη, εν συνεχεία, με

την υπ' αριθμ. Φ.21/Δ/2/5/907/15.3.2007 απόφαση της ΛΘ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (εφεξής: ΛΘ' Ε.Κ.Π.Α.), με την αιτιολογία ότι η κατασκευή των εν λόγω εγκαταστάσεων θα προκαλέσει καταστροφή της αρχαίας οδού, αλλοίωση της βορειοδυτικής πλευράς του Παρθένιου όρους και αισθητική υποβάθμιση της ευρύτερης περιοχής του Τεγεατικού πεδίου και του Μουχλίου, ως προς το οποίο έχουν ήδη κινηθεί οι διαδικασίες οριοθέτησης αρχαιολογικού χώρου. Κατά της πράξεως αυτής η εν λόγω εταιρεία άσκησε ένσταση, η οποία απερρίφθη με την Φ.21/Δ/2/5/1719/21.5.2007 πράξη της ίδιας Εφορείας, κατ' αποδοχήν του 2/20.2.2007 πρακτικού του Τοπικού Συμβουλίου Μνημείων Πελοποννήσου. Ενόψει, ωστόσο, της μείζονος σημασίας της υποθέσεως, η Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων παρέπεμψε το ζήτημα ενώπιον του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (βλ. το ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ39/48087/2278/5.6.2007 έγγραφο της εν λόγω Διευθύνσεως), το οποίο ανέθεσε σε επιτροπή, συγκροτηθείσα εκ των μελών του, τη διενέργεια αυτοψίας στο Παρθένιο όρος, προκειμένου να εξετασθεί πληρέστερα το υποβληθέν υπό της ανωτέρω εταιρείας αίτημα. Μετά την ολοκλήρωση της αυτοψίας, τα μέλη της επιτροπής κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι εργασίες κατασκευής του αιολικού σταθμού και, ιδίως, η ισοπέδωση της περιοχής θεμελιώσεως των ανεμογεννητριών και η διάνοιξη του αναγκαίου για την πρόσβαση στο σταθμό οδικού δικτύου θα «τραυματίσει ανεπανόρθωτα» το όρος και θα επιφέρει άμεση και έμμεση βλάβη στο σύνολο των αρχαιολογικών χώρων που έχουν εντοπιστεί τόσο επί του όρους, όσο και πέριξ αυτού (βλ. το από 25.6.2007 πρακτικό αυτοψίας). Ακολουθώντας, με την από 21.8.2007 πράξη του (Συν. 30/21.8.2007), το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο γνωμοδότησε, κατά πλειοψηφία, υπέρ της εγκαταστάσεως του επίδικου αιολικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, υπό τους ακόλουθους όρους: (α) να εγκατασταθούν εννέα και όχι έντεκα ανεμογεννήτριες, (β) να εξετασθούν εναλλακτικές λύσεις ως προς την πρόσβαση στο χώρο λειτουργίας των ανεμογεννητριών, προκειμένου να περιορισθεί η αισθητική υποβάθμιση του τοπίου, και (γ) η εταιρεία να αναλάβει τις δαπάνες για την περαιτέρω αρχαιολογική έρευνα, συντήρηση και ανάδειξη των αρχαιοτήτων του όρους (βλ. και τα πρακτικά της 30/21.8.2007 συνεδριάσεως του Κ.Α.Σ.). Κατ' αποδοχήν της γνωμοδοτήσεως αυτής εκδόθηκε, εν συνεχεία, η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, με την οποία χορηγήθηκε στην προμνησθείσα εταιρεία, υπό τους προταθέντες από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο όρους, άδεια εγκαταστάσεως αιολικού σταθμού στη θέση Παρθένιο. Προ της εκδόσεως της πράξεως αυτής, είχε εκδοθεί η υπ' αριθμ. 3086/7.11.2007 απόφαση του Γενικού Διευθυντή της Περιφέρειας Πελοποννήσου, με την οποία εγκρίθηκε η προκαταρκτική περιβαλλοντική εκτίμηση και αξιολόγηση του επίδικου έργου. Σύμφωνα με την απόφαση αυτή, στο αιολικό πάρκο, συνολικής ισχύος 27 MW, θα τοποθετηθούν ανεμογεννήτριες εν σειρά κατά μήκος του οικοπέδου, οι

οποίες θα διασυνδέονται μέσω αυτόνομων υποσταθμών (μετασχηματιστών) σε υπόγεια γραμμή εντός της βάσεως των πυλώνων τους. Το πάρκο θα διασυνδεθεί με το σύστημα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας μέσω γραμμής μεταφοράς ηλεκτρικού ρεύματος υψηλής τάσης, η οποία διέρχεται βορειοδυτικά του όρους σε απόσταση 4,1 χιλιομέτρων, καθώς και υποσταθμού, ο οποίος θα συνδέεται με το πάρκο με εναέρια γραμμή μέσης τάσης μήκους 4,2, περίπου, χιλιομέτρων. Σύμφωνα με την ίδια απόφαση, εντός του γηπέδου θα κατασκευαστεί οικίσκος εβδομήντα επτά τετραγωνικών μέτρων, η δε πρόσβαση στο γήπεδο θα εξασφαλίζεται μέσω οδού, συνολικού μήκους 7,8 χιλιομέτρων και πλάτους έξι μέτρων, ενώ η προσπέλαση εντός του χώρου εγκαταστάσεως των ανεμογεννητριών θα εξασφαλίζεται μέσω εσωτερικού οδικού δικτύου, συνολικού μήκους 5,1 χιλιομέτρων. Κατά τη διαδικασία εκδόσεως της εν λόγω πράξεως ελήφθη, μεταξύ άλλων, υπόψη και η γνώμη της 25^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, η οποία ετάχθη υπέρ της χορηγήσεως άδειας μόνον για τις εννέα από τις έντεκα ανεμογεννήτριες ή, εναλλακτικώς, η μετατόπιση της θέσεως εγκαταστάσεως των ανεμογεννητριών κατά εξακόσια μέτρα νοτιότερα της προβλεπομένης, προς το σκοπό της αποτροπής της οπτικής υποβαθμίσεως του υστεροβυζαντινού οικισμού του Μουχλίου, ο οποίος ευρίσκεται σε απόσταση 5,6 χιλιομέτρων σε ευθεία γραμμή από την πλησιέστερη ανεμογεννήτρια (βλ. το υπ' αριθμ. 2163/23.12007 έγγραφο της 25^{ης} Ε.Β.Α.). Εξάλλου, μετά την άσκηση της υπό κρίση αιτήσεως, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 1156/6.4.2009 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Πελοποννήσου, με την οποία εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι του επίδικου αιολικού σταθμού, συνολικής ισχύος 27 MW, και των συνοδών αυτού έργων. Σύμφωνα με την τελευταία αυτή απόφαση, το έργο περιλαμβάνει την εγκατάσταση εννέα ανεμογεννητριών ονομαστικής ισχύος 3000 KW και των αντίστοιχων μετασχηματιστών, την κατασκευή οικίσκου εκατό, περίπου, τετραγωνικών μέτρων, την εκτέλεση εργασιών διαμορφώσεως εσωτερικής οδοποιίας συνολικού μήκους 5,2 χιλιομέτρων, καθώς και τη διάνοιξη καναλιών καλωδίων ισχύος και ελέγχου και υπόγειου δικτύου μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας κατά μήκος της μελλούσης να κατασκευασθεί εσωτερικής οδού.

9. Επειδή, με την υπό κρίση αίτηση προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη έχει εκδοθεί κατά παράβαση των διατάξεων των άρθρων 24 παρ. 1 και 6 του Συντάγματος και 10 του ν. 3028/2002, δεδομένου ότι η εγκατάσταση του επίδικου αιολικού σταθμού θα προκαλέσει βλάβη στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής και, ιδίως, στις αρχαιότητες που ευρίσκονται εντός και πέριξ του όρους, όπως, άλλωστε, εκτίθεται αναλυτικά στα υπ' αριθμ. Φ.21/Δ/2/5/907/15.3.2007 και Φ.21/Δ/2/5/1719/21.5.2007 έγγραφα της ΛΘ' Ε.Κ.Π.Α. και στο από 16.7.2007 πρακτικό της επιτροπής αυτοψίας του Υπουργείου Πολιτισμού.
10. Επειδή, όπως έχει ήδη εκτεθεί, με την προσβαλλόμενη πράξη, η οποία

εκδόθηκε κατ' αποδοχήν της προμνησθείσης γνωμοδοτήσεως του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, χορηγήθηκε, κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του άρθρου 10 του ν. 3028/2002, άδεια για την εγκατάσταση αιολικού σταθμού στο όρος Παρθένιον. Κατά την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως, ελήφθησαν υπόψη αφενός μεν η σημασία των αρχαίων μνημείων, τα οποία ευρίσκονται επί του όρους και της πέριξ αυτού περιοχής, αφετέρου δε η φύση και η λειτουργία του υπό κατασκευή έργου και οι επιπτώσεις του τελευταίου επί των αρχαιοτήτων που ευρίσκονται πλησίον της επίδικης εκτάσεως και του απαραίτητου για την ανάδειξή τους χώρου. Με την ίδια απόφαση επιβλήθηκε, περαιτέρω, στην παρεμβαίνουσα εταιρεία η υποχρέωση διανοίξεως της οδού προσβάσεως στο χώρο θεμελιώσεως των ανεμογεννητριών, στον οποίο, άλλωστε, δεν έχουν ανακαλυφθεί αρχαία μνημεία, βάσει διαφορετικής από την αρχική χάραξης, η οποία συνέπιπτε με εκείνη της αρχαίας αμαξιτής οδού, καθώς και η υποχρέωση μειώσεως του τελικού αριθμού των υπό εγκατάσταση ανεμογεννητριών, προκειμένου να μην υφίσταται οπτική επαφή αυτών με τον υστεροβυζαντινό οικισμό του Μουχλίου. Κατά την εκτίμηση της Διοικήσεως, διά της λήψεως των ανωτέρω μέτρων επιτυγχάνεται ο περιορισμός των άμεσων και έμμεσων επιπτώσεων του έργου επί των αρχαίων μνημείων, δεδομένου ότι δι' αυτών αποτρέπεται η περαιτέρω καταστροφή της αρχαίας αμαξιτής οδού, η οποία κείται στις βορειοδυτικές υπώρειες του κυρίου όγκου του Παρθενίου όρους και η οποία, άλλωστε, έχει ήδη καταστραφεί σε μεγάλο βαθμό λόγω της διανοίξεως κατά το παρελθόν αγροτικής οδού, καθώς και η αισθητική υποβάθμιση του υστεροβυζαντινού οικισμού του Μουχλίου. Ενόψει, ωστόσο, της σημασίας των αρχαιοτήτων αυτών και λαμβανομένης υπόψη αφενός μεν της φύσεως, του μεγέθους και των εν γένει χαρακτηριστικών του υπό κατασκευή αιολικού σταθμού, έργου, δηλαδή, φιλικού προς το περιβάλλον, η λειτουργία του οποίου συμβάλλει στην αύξηση της παραγομένης, από ανανεώσιμες πηγές, ηλεκτρικής ενέργειας και, κατ' επέκταση, στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, αφετέρου δε του γεγονότος ότι εκ των στοιχείων του φακέλου δεν προκύπτει ότι το Παρθένιον όρος, το οποίο συνδέεται με μύθους και θρησκευτικές παραδόσεις των αρχαίων Αρκάδων, έχει κηρυχθεί ως αρχαιολογικός χώρος ή ως ιστορικός τόπος, ούτε, άλλωστε, ότι έχει κινηθεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού η διαδικασία για την κήρυξη και την οριοθέτησή του ως τέτοιου, η προσβαλλόμενη εγκριτική απόφαση είναι νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη, τα δε περί του αντιθέτου προβαλλόμενα, διά των οποίων, άλλωστε, ο αιτών δεν επικαλείται συγκεκριμένα στοιχεία από τα οποία να κλονίζεται η αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα.

12. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται, περαιτέρω, ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι μη νόμιμη, διότι εκδόθηκε κατόπιν

γνωμοδοτήσεως του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, η οποία ελήφθη μειοψηφούντων τεσσάρων μελών του. Συναφώς προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη εκδόθηκε παρά την αντίθετη γνώμη του προέδρου του τοπικού συμβουλίου του δημοτικού διαμερίσματος Παρθενίου, όπως αυτή αποτυπώθηκε στο από 25.6.2007 πρακτικό της επιτροπής αυτοψίας. Ο λόγος αυτός, κατά το πρώτο σκέλος του, τυγχάνει απορριπτέος, ως ερειδόμενος επί της εσφαλμένης νομικής προϋποθέσεως ότι η διατύπωση ομόφωνης γνωμοδοτήσεως του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου αποτελεί προϋπόθεση για τη νομιμότητα της προσβαλλομένης υπουργικής αποφάσεως (πρβλ. και άρθρα 50 και 52 του ν. 3028/2002). Κατά τα λοιπά, ο ίδιος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, διότι για την έκδοση της προσβαλλομένης πράξεως δεν απαιτείτο κατά νόμον, όπως εσφαλμένως υπολαμβάνει ο αιτών, η προηγούμενη διατύπωση γνώμης (και, μάλιστα, σύμφωνης) του προέδρου του τοπικού συμβουλίου του δημοτικού διαμερίσματος, στην εδαφική περιφέρεια του οποίου εκτελείται το επίδικο έργο.

13. Επειδή, ο αιτών προβάλλει ότι η προσβαλλόμενη πράξη έχει εκδοθεί κατά παράβαση των συνταγματικών διατάξεων περί προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, δεδομένου ότι η κατασκευή και λειτουργία του επίδικου σταθμού θα επιφέρει βλάβη του θηραματικού πλούτου της περιοχής. Προς επίρρωση δε των ισχυρισμών του, προσκομίζει την από Ιουνίου του 2007 μελέτη αξιολογήσεως των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου, η οποία έχει συνταχθεί για λογαριασμό της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Πελοποννήσου και του Κυνηγετικού Συλλόγου Τριπόλεως. Συναφώς προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι πλημμελώς αιτιολογημένη, δεδομένου ότι, αν και οι εγκαταστάσεις του αιολικού σταθμού και τα απαραίτητα για τη λειτουργία του έργα πρόκειται να κατασκευασθούν εντός δασικής εκτάσεως, δεν εξετάσθηκε, ειδικώς, εάν το επίδικο έργο ήταν δυνατό να κατασκευασθεί εντός άλλης, μη δασικής, εκτάσεως, λαμβανομένου, μάλιστα, υπόψη και του γεγονότος ότι, κατά το θέρους του έτους 2007, καταστράφηκαν, λόγω πυρκαγιάς που εκδηλώθηκε στην ευρύτερη περιοχή, σημαντικές εκτάσεις δασικής βλάστησης.
14. Επειδή, όπως έχει ήδη εκτεθεί ανωτέρω, κατά την έκδοση της προσβαλλομένης πράξεως, η οποία εχώρησε κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας για την προστασία των αρχαιοτήτων και της πολιτιστικής κληρονομιάς, εξετάζεται αποκλειστικώς εάν η εκτέλεση του έργου ή η ανάπτυξη της συναφούς δραστηριότητας πρόκειται να επιφέρουν άμεση ή έμμεση βλάβη επί του αρχαίου μνημείου και του περιβάλλοντος αυτό χώρου. Αντιθέτως, η πράξη αυτή δεν έχει ως αντικείμενο την αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον γενικότερα, για την οποία απαιτείται κατά νόμον η έκδοση άλλων διοικητικών πράξεων, οι οποίες αποτελούν προϋπόθεση για την εκτέλεση των εργασιών κατασκευής και λειτουργίας του επίμαχου αιολικού σταθμού, όπως είναι η πράξη εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων κατόπιν εκπονήσεως μελέτης

περιβαλλοντικών επιπτώσεων και η άδεια επεμβάσεως σε δασική έκταση. Κατ' ακολουθίαν τούτων, οι υπό εξέταση λόγοι πρέπει να απορριφθούν, προεχόντως ως απαραδέκτως προβαλλόμενοι επ' ευκαιρία προσβολής της ως άνω υπουργικής αποφάσεως, δεδομένου ότι η τήρηση των προϋποθέσεων που τίθενται από την προστατευτική του περιβάλλοντος νομοθεσία, όπως η εκ των προτέρων εκτίμηση των επιπτώσεων του έργου στο περιβάλλον, η εξέταση εναλλακτικών λύσεων ως προς τη χωροθέτησή του και η εξεύρεση λύσεως που συνεπάγεται τη μικρότερη δυνατή καταστροφή δασικής βλάστησης, αποτελεί, κατά τα ήδη εκτεθέντα, ζήτημα το οποίο διερευνάται στο πλαίσιο του ελέγχου των εκδιδομένων κατά τη νομοθεσία αυτή πράξεων, κατά των οποίων, άλλωστε, ο αιτών έχει τη δυνατότητα ασκήσεως αυτοτελούς αιτήσεως ακυρώσεως (πρβλ. ΣτΕ Ολομέλεια 676/2005, ΣτΕ 3856/2006).

15. Επειδή, προβάλλεται, τέλος, ότι η προσβαλλόμενη πράξη πρέπει να ακυρωθεί, διότι της χορηγήσεως άδειας εγκαταστάσεως δεν προηγήθηκε η κατάρτιση ειδικών και περιφερειακών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων σύμφωνα με τα άρθρα 7 και 8 του ν. 2742/1999 ή, έστω, ο χαρακτηρισμός της επίμαχης περιοχής ως περιοχής οργανωμένης ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων σύμφωνα με το άρθρο 10 του ίδιου νόμου, ούτε, άλλωστε, η εκπόνηση συνολικής μελέτης για την εκτίμηση των ενεργειακών αναγκών και των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των αιολικών σταθμών που έχουν εγκατασταθεί στην ευρύτερη περιοχή του έργου. Ο λόγος αυτός, όπως προβάλλεται, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, προεχόντως, διότι δι' αυτού πλήττεται η νομιμότητα της άδειας εγκαταστάσεως, πράξεως, δηλαδή, διαφορετικής από την προσβαλλόμενη, η οποία, άλλωστε, εκ των στοιχείων του φακέλου δεν προκύπτει ότι έχει μέχρι σήμερα εκδοθεί. Σε κάθε περίπτωση, η κατάρτιση ειδικών και περιφερειακών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ή ο χαρακτηρισμός περιοχής ως περιοχής ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων, όπως, επίσης, και η εκπόνηση συνολικής μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων δεν αποτελεί εκ του νόμου προϋπόθεση για την έκδοση πράξεως περί εγκρίσεως ορισμένου έργου από απόψεως αρχαιολογικής νομοθεσίας (πρβλ. Στε Ολ. 676/2005), όπως εσφαλμένως υπολαμβάνουν οι αιτούντες.
16. Επειδή, ενόψει των παραπάνω, πρέπει να απορριφθεί η κρινόμενη αίτηση.